

Sygn. akt V CZ 91/10

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSA Maria Szulc

w sprawie z powództwa T. P.

przeciwko Skarbowi Państwa - Archiwum Państwowemu w K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 stycznia 2011 r.,

zażalenia powoda na postanowienie w przedmiocie zasądzenia zwrotu kosztów

zastępstwa procesowego za drugą instancję zawarte w wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 29 czerwca 2010 r.,

**oddala zażalenie oraz wniosek o zwrot kosztów postępowania
zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda od wyroku Sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo o zasądzenie od strony pozwanej kwoty 7 900 zł.

Oddalając apelację Sąd drugiej instancji zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 600 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego wskazując jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz odpowiednie przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. i nie obciążył powoda kosztami postępowania apelacyjnego. Wskazał, że zasadą jest przewidziana w art. 98 k.p.c. odpowiedzialność strony za wynik procesu. Powód wytaczając powództwo oraz składając apelację od niekorzystnego dla niego wyroku powinien był liczyć się z możliwością przegrania sprawy i koniecznością zwrócenia stronie pozwanej kosztów, które musiała ona wyłożyć na podjęcie celowej obrony swych praw. Fakt, że Sąd pierwszej instancji zastosował art. 102 k.p.c. i nie obciążył powoda kosztami procesu za pierwszą instancję nie uzasadnia sam w sobie, zdaniem Sądu drugiej instancji, nie obciążania powoda kosztami procesu także w postępowaniu apelacyjnym. Podobnie okoliczność, że powód zwolniony był od opłat sądowych nie jest wystarczająca do nieobciążania go kosztami procesu należnymi przeciwnikowi. Zgodnie z art. 102 k.p.c. odejście od zasady odpowiedzialności za wynik procesu dopuszczalne jest jedynie w przypadkach szczególnie uzasadnionych, które zdaniem Sądu Okręgowego nie zachodzą w rozpoznawanej sprawie. Wprawdzie obecna sytuacja materialna powoda nie jest dobra, jednak wytoczone powództwo dotyczy należności wynikającej z umowy sprzed pięciu lat i pozostaje w związku z prowadzeniem przez powoda działalności gospodarczej. Strona pozwana musiała ponieść koszty swojej obrony także w postępowaniu apelacyjnym zainicjowanym przez powoda. W tych okolicznościach nie ma, zdaniem Sądu Okręgowego, podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c.

W zażaleniu na powyższe rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego pełnomocnik powoda zarzucając naruszenie art. 102 k.p.c. przez nieuwzględnienie okoliczności, że sytuacja materialna powoda uzasadniała zwolnienie go od kosztów sądowych oraz że dochodzi on wynagrodzenia za wykonaną usługę, a powództwo zostało oddalone wyłącznie z powodu podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia, a zatem pozwany odniósł nieuzasadnioną korzyść kosztem powoda – wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia i zwolnienie powoda od ponoszenia kosztów zastępstwa procesowego pozwanego oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Po uiszczeniu opłaty od zażalenia pełnomocnik powoda działający z urzędu w piśmie procesowym z dnia 13 września 2010 r. wniósł o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych oraz o zwrot kosztów poniesionych przez kancelarię w kwocie 79 zł. w związku z opłatą od zażalenia, bowiem koszty te zostały w całości pokryte przez kancelarię i nie zwrócone przez powoda w całości ani w części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest uzasadnione.

Przepis art. 102 k.p.c. jest wyjątkiem od przewidzianej w art. 98 k.p.c. zasady ponoszenia przez stronę przegrywającą proces celowych kosztów wyłożonych przez wygrywającego przeciwnika na obronę jego praw, jeżeli złożył on odpowiedni wniosek w tym przedmiocie. Jako wyjątek od zasady musi być wykładany ściśle i stosowany tylko w wypadkach szczególnie uzasadnionych. Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, ocena, czy występują szczególne okoliczności uzasadniające zastosowanie art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu orzekającego, co oznacza, że jeżeli sąd ten przedstawił i ocenił wszystkie okoliczności sprawy mogące mieć znaczenie dla zastosowania art. 102 k.p.c. i uzasadnił dlaczego przepis ten zastosował lub odmówił jego zastosowania, to sąd odwoławczy nie ma podstaw do ingerencji w tę ocenę ani do jej zmiany (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r. II PK 359/09, z dnia 3 lutego 2010 r. II PK 192/09 i z dnia 11 lutego 2010 r. I CZ 112/09, nie publ.).

Wielokrotnie też Sąd Najwyższy wskazywał, że ponieważ funkcja i cel przewidzianego w art. 100-102 u.k.s.c. zwolnienia od opłat sądowych jest inna niż funkcja i cel przewidzianego w art. 102 k.p.c. odstąpienia od obciążania przegrywającej strony kosztami procesu poniesionymi przez wygrywającego przeciwnika, sam fakt zwolnienia strony od opłat sądowych nie prowadzi automatycznie do oceny, że zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony”, pozwalający na zastosowanie art. 102 k.p.c. (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2010 r. II CZ 88/09 i z dnia 11 lutego 2010 r. I CZ 112/09, nie publ.).

Sąd Okręgowy wskazał i rozważył wszystkie okoliczności istotne dla oceny, czy w rozpoznawanej sprawie zachodzi „wypadek szczególnie uzasadniony” w rozumieniu art. 102 k.p.c., w tym zarówno trudną sytuację materialną powoda, uzasadniającą zwolnienie go od opłat sądowych, jak i rodzaj roszczenia dochodzonego w sprawie. Uzasadnił dlaczego uznał, że brak podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. i jego oceny w tym względzie nie można uznać za dowolną czy nie mającą uzasadnienia w okolicznościach sprawy. Dlatego zażalenie nie może być skuteczne, tym bardziej, że wskazane w nim okoliczności takie jak podniesienie przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia powoda i konsekwencje z tym związane, nie mogą być w żadnym wypadku uznane za sytuację wyjątkową i wypadek szczególnie, uzasadniający odstąpienie od obciążenia przegrywającego powoda kosztami procesu poniesionymi przez stronę pozwaną.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394⁹¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie.

Oddalony też został wniosek o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, bowiem w wyniku oddalenia zażalenia, powód przegrał sprawę w postępowaniu zażaleniowym i nie ma do tego podstaw (art. 98 w zw. z art. 397 § 2, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

Nie ma też podstaw do przyznania pełnomocnikowi powoda z urzędu od Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego obejmujących wynagrodzenie adwokata, wynikających z udzielenia pomocy prawnej w postępowaniu zażaleniowym, bowiem adwokat z urzędu nie złożył ani wniosku o przyznanie mu

tych kosztów ani oświadczenia, że nie zostały one zapłacone w całości lub w części (§ 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Wniosek pełnomocnika powoda z urzędu o zwrot wyłożonej przez niego za powoda opłaty od zażalenia nie mógł zostać uwzględniony, gdyż wydatku tego nie można uznać za niezbędny wydatek adwokata w rozumieniu § 19 wskazanego wyżej rozporządzenia, zwracany przez Skarb Państwa w ramach ponoszenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Nie jest to bowiem wydatek obciążający adwokata, lecz stronę i pełnomocnik z urzędu nie ma obowiązku wykładania go za stronę.